

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen KK : 1838

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen KK : 1838", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 , s. 21.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-kk-txt-shoot-n5.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

KK:5

Athanasius der große und die Kirche seiner Zeit, besonders im Kampfe mit dem Arianismus. v.Joh: Adam Mohler. Mainz 1827. -

Forinden han gaaer over til den nærmere Undersøgelse om Athanas. forudskikker han en kort Oversigt over den ældste Kirkes Lære om Guds Søn og d. Hellig-Aand. og opstiller derpaa som constant Lære:

1) Christus den sande Gudssøn er sand Gud og Eet med Faderen

2) han er en fra Faderen forskjellig Person, Verdenskaberen og derfor den, der stedse har aabenbaret Faderen og i Tidens Fylde er bleven Msk.

3) ligesaa bliver ogsaa den Hellig-Aand troet og tilbedet som en gudd. Person.

Men han bemærker derfor, at man fra denne almdl. Kirkelære maa adskille de Enkeltes speculative Forsøg paa filosofisk at bemægtige sig disse Ideer.

Derpaa afhandler han fra p. 58 det Spørgsmaal om Xsti Mskblivelse m: H: t: det meget omstridte Punkt om X: har haft en fornuftig Sjæl.

Han gennemgaaer nu Forskjellige - Clemens fE - det viser sig, at man har gjort sig skyldig i en overilet Slutning, idet man af Kfædreneres Yttringer om det Gudd.^s Forening med Kjød og Blod har villet paastaae, at de frakjendte X. en fornuftig Sjæl, ved dette Udtryk »Kjød og Blod« maa forstaaes efter bibelsk Spro[g]brug, og den Sprogbrug, som herefter har dannet sig i Kirken, den msklige Natur som saadan udenfor den ved λογος meddelte guddl. Kraft og Oplysning. (Naar Xst. fE siger til Peter det har Kjød og Blod ikke aabenbaret Dig, da kan Meningen jo kun være Din egen endelige Fornuft.) - Vranglærernes Anskuelse gik nu enten ud paa at gjøre X. til et blot Msk. (ebionitisk) ell. til aldeles at hæve Forskjellen mellem Fader og Søn, eller til at gjøre Sønnen til en blot Udstraaling. Mærkeligt bliver det medens Ebioniterne sætte Sønnen saa lavt i Forhold til den kirkelige Anskuelse Gnostikerne derimod sætte Sønnen saa høit men Skaberens saa lavt, idet de ikke kunne begribe, at Gud har skabt Verden, en Virksomhed de overlade til en Demiurg men vel at han kunne forløse den. - Sabellianismen betegnes rigtigt som Hyperkatholicisme.

Tertullians Strid med Praxeas udvikler klarligen

Klæren, omend Tert: stundom indenfor sin Argumentations absolute Rigtighed gjør sig skyldig i Inco[n]sequentser. »Lys af Lys« var det Udtryk man brugte om Xsti Væsentslighed, indtil senere dette Forhold opfattedes i Begrebet som Eenhed i Væsen.

Udtrykket $\rho\iota\eta\mu\alpha$ om Xst. kom ind ved Dionysius Alex: netop for at vise Forskjel mell. Fader og Søn, dette Udtryk var for stærkt og paadrog ham en Irettesættelse af Dionys. Romanus, men Alexandrineren viser i sit Forsvar, at han blot i Striden er gaaet forvidt, og hans øvrige Argumentation udvikler tilstrækkelig hans Orthodoxie. –

En meget vidtløftig Udvikling findes nu af en Mangfoldighed af Beviser af Ath: mod Arius, hvorved man vistnok frapperes over Ath^s Evne til af ethvert Skriftsted at udsuge et Argument, men saa forekommer det mig, man forstyrres mere ved den Masse af discrete Momenter end opbygges ved Argumentationens Continuerlighed.

p. 297. begynder Udviklingen af Læren om d. h. Aand m: H: t. Sabellius, motiveret ved Schleiermachers bekendte Afhandling. – Schl. mener, at den kirkelige Trinitætslære er udgaaet fra Alex: ved Platonisering, ell. af en blot filosofisk, kosmologisk Interesse, for nemlig at danne en Overgang fra det endelige Væsen til det uendelige i Guds-Søn. I andet Fald vilde den sabellianske Opfattelse være bleven den ene herskende. Sch. mener, at naar man engang er begyndt at personificere en gudd. Egenskab som her ved den gudd. Forstand saa er der ingen Grændse. Fremdeles siger Sch. tilfredsstillende den sabell: Opfattelse den chr: Fromhed ligesaa meget som den kirkelige, ja da den absolut antager Xst. for Gud vel endog mere. Endelig anbefaler den sig ved, at den alene refererer sig til Guds Forhold til Verden og til Frelsens Foranstaltning, medens den kirkelige Theorie er transcendent.

Forholdet mell. Arianisme og Sabellianisme fremstiller Möhler saaledes: ifølge hiin er Gud adskilt fra Verden, ifølge denne falder Gud og Verden sammen. Katholicismen holder Gud og Verden ude fra hinanden, skjøndt Gud dog derhos staaer i det innerligste Forhold til Verden.

Sabell. kan ikke forklare den bibelske Lære om alle Tings Skabelse af Faderen ved Sønnen; thi Sønnen maatte da være virksom før han var, Sønnen er nemlig efter Sabell: kun den forløsende Guddom, den specielle Omskrivelse af det gudd. Væsen ved Mskvordelsen i Xsto, en speciell Aabenbaringsmaade af samme, og den hellige Aand er Guddommen i Kirken.

Sabellius antager vel den samme Guddom, men paastaaer derhos, at den samme Guddom har aabenbaret sig anderledens som Skaber og anderledens som Forløser. Dette er i høieste Grad ubibelsk; thi naar Sab: under Logos vil tænke sig

noget Klart, saa maa han derunder forstaae den sig aabenbarende Gud, men nu er Logos, den sig i Skabelsen aabenbarende Gud, ogsaa den forløsende, thi Logos er jo bleven Kjød. Johannes siger: den samme, ved hvem Verden blev skabt, har senere forløst Verden ∴ den samme sig aabenbarende Gud; ikke blot er Guddommen den samme i Skabelsen som i Forløsningen, men sammes Aabenbaring i Xstd. er den samme som i Begyndelsen. Men efter Sab: var Gudd. vel den samme, men dens Aabenbarelse forskjellig.

Sønnen og den Hellig-Aand vare altsaa ikke efter Sab. virksomme ved Skabelsen, overhovedet før Forløsningen, men efter Kirkelæren vare de det.

Idet Kirken har antaget, bemærker Möhler fremdeles, at der ogsaa før Xstd. har været enkelte hellige Mænd, om end den mindste i Himmeriges Rige er større end dem, antyder den ogsaa at den har lært Sønnens og Aandens Tilstædeværelse før Xstd, idet jo Hellighedens Specificum altid bliver det samme, ligesom vi jo ogsaa seer Aanden virksom allerede ved Xsti Daab. Men vare Sønnen og Aanden ikke tilstæde før Xstd. saa lader der sig vel neppe om Adam prædicere Ordet hellig i den Forstand, som Kfædrene gjøre det, Synden bliver da et nødv. Moment, ell. rettere sagt den ophæves, og er blot et billedligt Udtryk for en verdenshistorisk Evolution.

Aanden falder derfor aldeles sammen med den msklige Udvikling; thi Aanden er efter Sab. Lære »det Heles Aand, alle Troendes Aand«; thi, siger Schl., kun i det Hele er Aanden ikke i den enkelte, der i saa Fald vilde være en Xstus. I Miraklet viser sig Foreningen af det Heles Aand med den Enkeltes aandelige Kraft« Men saaledes fremtræder jo en Forgudelse af det Totale, i hvilket den Enkelte er Actionair og Interessent, men som ikke har nogen selvstændig Bestaaen under dets idelige Communiceren med det Enkelte. Sab: taber derfor aldeles det Continuerlige. Først kommer Skabelsen, derpaa træder Gud op som Forløseren, det er en ny Evolution, som ikke staaer i noget nødv: Forhold til Skabelsen, uden forsaavidt man vil reent vilkaarligt og indlistet sige, at Skabelsen var en Præmis, der fordrede en Conclusion (dog i ethvert Tilfælde ikke paa den reale Maade som Synden nødvendiggjør Forløsningen) Den tredie Evolution bliver da Kirken. Men afseet fra disse Evolutioner lader der sig slet Intet udsige om den Monas, der hverken er Fader, Søn ell. Aand. (Dette Spørgsmaal vilde Schl. naturligviis afvise som transcendent, men Mohler har ogsaa tidligere søgt at vise, at det laae i Kirkens Interesse at spørge saaledes, og at den i ethvert Tilfælde havde Hævd derpaa). Mohler mener derfor, at maatte give Gregorius Nanzia: Ret, naar han sigter Sab: for $\alpha\theta\epsilon\iota\alpha$, medens han beskylder Arianerne for $\pi\omicron\lambda\upsilon\theta\epsilon\iota\alpha$, idet den nemlig om ingen af dem udsiger, at han er en Person, men Fader, Søn og Aand for dem kun ere Aabenbaringer, Manifesta[tioner,] Udviklinger af den gudd. Monas, om hvilken man Intet veed, idet den kun aabenbarer sig som Fader, Søn og Aand ikke som Monas.

2^{det} Bind.

Man seer heraf Marcellus af Ancyras Lære, der fremlyser af hans Strid med Eusebius af Cæsarea, hvilken sidste efter hele Möhlers Fremstilling viser sig at have været en meget overfladisk Tænker (fE p 44. hvor han siger om ham, at efter hans Lære restituerede Xstus Religionen blot som den havde været før Moses, ikke Msk, som det var før Faldet) og af en meget tvetydig Orthodoxie (saa at endog en Biskop Potamon af Heraclea paa Synoden i Tyrus sigter ham for, at han i sin Tid er sluppen ud af Fængslet ved at love at gjøre ell. ved at gjøre det Utilladelige.). Eus: beskylder nu Marcellus for, at han lærte, at Logos var et blot Ord og sigter ham for Sabell.. Mohler viser de mange Fordreielser Euseb. har gjort sig skyldig i, indrømmer, at Marcellus begik et Feilgreb ved at distiguere mell. Guds Søn og Logos, og opholder sig over, at M. ikke vilde kalde λογος Søn uagtet han siger, at han er født af Faderen, mener, at det har sin Grund i en Frygt for at en saadan Benævnelse skulde lede til materielle Forestillinger, der laae Hedningerne kun altfor nær. Det synes ogsaa at fremgaae, at M. kun i ariansk Forstand * har nægtet 3 Hypostaser, der efter Arius Hypostasis var ligebetydende med Væsen, og der altsaa i de 3 Personer blev 3 Væsener. Eus. maa selv indrømme, at Marcell. dog aldrig brugte Sabellianismens Charakteristikon »ὕιοπατωρ«. Mohler mener, at Marc. forholdt sig til Sabell. som Eusebius til Arius. –

Fra p. 165 af leverer Möhler nu nogle Uddrag af Hilarius Værk om Trinitæten i 12 Bøger. Besynderligt nok jeg har nu i nogle Aar givet mig af med Dogmatik og har aldrig hørt dem nævne – de ere mægtige jeg fristes til at sige om dem, hvad Kong Pyrrhus sagde om det romerske Raad det er et Kongerige af Lapidar-Tanker, hver enkelt er en Point de Vüe-Maaler for en speculativ Dogmatik – jeg maa nødvendigviis læse det Værk, jeg føler mig i dette Øieblik oversvømmet deraf som naar Nilens Vande velsigner Ægypten. –

!!!

1838 d. 6te Dec. Kl. 11.

p. 262 fl. den apollinaristiske Strid. Apollinaris havde ligesom hans Fader af samme Navn haft Fortjenester

af den chr. Videnskabelighed under Julian. Han gik egl. ud paa at bekjæmpe Arianisme, og søgte at gjøre det gjeldende, at de ledende Bestemmelser, der i Skriften udsiges om X. og som Arianerne fornemlig grundede deres Theorie paa, maatte udsiges om Xsti gudd. Natur. Derfor gik han nu til den Yderlighed, at han benægtede Xsti msklige Sjæl. (En dobbelt Anskuelse af Xsti Legeme synes imidlertid at have gjort sig gjeldende, enten antog [han] et virkeligt mskligt Legeme, Andre synes at have lært, at X. havde bragt et Legeme med fra Himlen.) De beraabte dem paa Joh. 1, 14 Ordet er bleven Kjød. Desuden sagde de, havde X. haft en msklig Sjæl, da havde han heller ei været fri for Synd som ligger i den msklige Sjæl. Fornyelsen af vort Kjød havde X. nu viist ved Ligheden af sit Kjød, Aandens Fornyelse ved at efterligne ham og afholde sig fra Synd; derfor hedder det »Verdens Fyrste kommer, men finder Intet i mig« Joh. 14, 30, derved mente Apollinaris at han fandt ikke den msklige Sjæl. For at retfærdiggjøre deres Anskuelse af Umuligheden af, at den msklige Aand kan blive fri for Synd opstillede de en Retfærdiggjørelses-Theorie, ifølge hvilken ved Guds blotte Ankomst Synderne vare løste.« Altsaa en blot imputativ Retfærdiggjørelse. De mente altsaa, at Synden forblev ogsaa i den Gjenfødte. Derpaa sammenstiller Mohler denne Anskuelse med Luthers om Mskets totale Syndighed og erindrer om Mathias Flaccius Illyricus med sin Lære om Arvesynden som Substants. Denne Xsti Efterlignelse blev det nu især en egen Sag; thi det Indvortes kunde jo Msk ikke efterligne, da den msklige Sjæl stedse var befængt med Synd, det udvortes kunde af den Grund ikke efterlignes, da der jo ikke var Nødvendighed for at antage en virkelig Legemlighed. Saaledes blev da det hellige Sindelag en Umulighed endog under den Hellig-Aands Bistand. Nu erindrer Mohler igjen om de lutherske Lærdomme om gode Gjæringer, der vel vare nødv. men ikke til Salighed.

Fremdeles sagde, at naar man antog en virkelig msklige Natur fik man to Xstusser. og for ret at vise, at de kun fik een – prædicerede de alle de lidende Bestemmelser, der findes i den hellige Skrift, om λογος selv. Derfor betjente de sig af den Formel, at X. har haft uskabt Kjød, dog ikke i den Forstand, at det virkeligt var uskabt, men at det ved Foreningen med det Uskabte var bleven til een Natur – uskabt. Hermed sammenstiller nu Mohler Luthers Ubiquitæts Lære. – Athanasiussiger med Hensyn til Foreningen af Naturerne: δια τουτο θεολογεται μεν ο λογος, γενεαλογεται δε ανθρωπος.

d. 9 Dec. 38.